

Tur til Seattle og Tacoma i april 2010

Tett på emigrantene Thea og Andrew Foss

- Ja, vi er stolte av oldemor Thea og oldefar Andrew, sa kusinene Leslie, Brynn og Shannon Foss da jeg i vår besøkte dem hjemme hos film-makeren Nancy Bourne Haley i Tacoma. Så glade og takknemlige er de over at historien om oldeforeldrene er gjort kjent i hjemlandet, at de planlegger å besøke både Eidsberg og Marker neste sommer!

Etter at minneutstillingen om båtgründerne Foss har vandret fra Eidsberg til Ørje og videre til Halden, er den sommeren 2010 flyttet til Norsk Utvandrer-museum på Hamar. Dessuten har i tillegg flere museer meldt sin interesse, både her i landet og i USA. Haleys film «Eventyret om Thea Foss» ble i fjor vist fem ganger på NRK TV, og når man så får en invitasjon til å oppleve på nært

hold hva disse våre lokale emigranter fikk til, pakker man kofferten for en tur til Tacoma, der eventyret startet.

Sammen la Thea og Andrew grunnlaget for et av verdens største og mest avanserte slepebåtselskap, men det var Thea som først hadde ideen, og det er hun som er mest profilert i USA. Å vandre i hennes fotspor var en opplevelse. Med Nancy Bourne Haley som cicerone fikk jeg en enestående innføring i hva et ektepar fra husmannskår i Norge kunne få til med et ukuelig pågangssmot.

Minner i kø

Tacoma er blitt en pen og moderne by som ligger vakkert til ved sundet

*Brynn, Shannon og Leslie Foss med norgesgjest Eva, hjemme hos filmprodusent Nancy Bourne Haley
Vi var invitert til en gedigen brunch*

Puget Sound. Her fikk jeg besøke havneområdet hvor ekteparet Foss bodde i sitt første kummerlige båthus, spasere på Theas strandpromenade, vandre i Theas park og

beskue Andrews gamle, egensnekrede robåt. Overalt er det minner om dem, og jeg erfarte at når Nancy presenterte meg som besøk fra Theas hjembygd, var ikke det noe handicap.

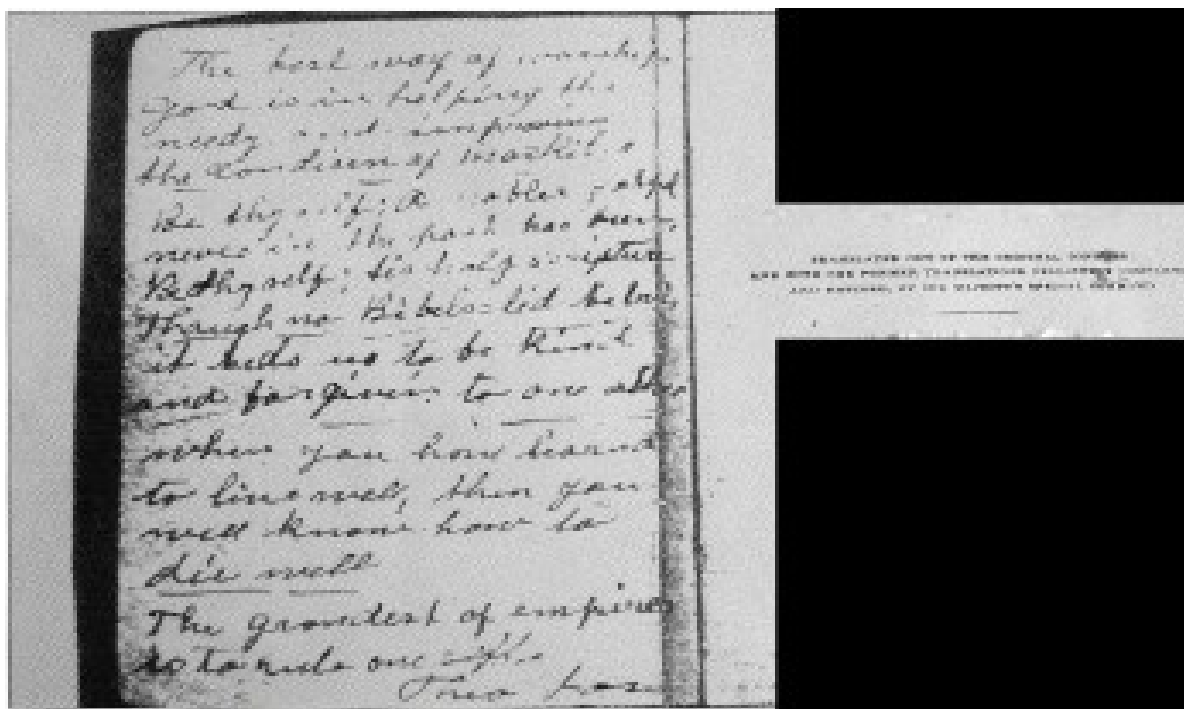
Beskjedne gravminner

Thea og Andrew Foss er gravlagt på den enormt store gravlunden New Tacoma Cemeteries & Funeral Home, under beskjedne liggende stener uten blomster omkring. Av ukjent grunn har Theas gravsten fått feil fødselsdår, 1857, mens kirkebøkene i Hærland uten tvil slår fast at hun er født på Mosen i Hærland i 1858. Jeg fikk en hyggelig omvisning av gravlundens direktør som var av norsk slekt. Han var vennlig å gi meg en kopi av Theas dødsattest som fortalte at hun døde av blærecancer. men i tillegg hadde hjerteproblemer.

Lunsj og arbeidsmøte hos Nancy

Når man får anledning til å møte medlemmer av

den nå store Foss-familien, stiller man godt forberedt med gaver og en lang spørsmålsliste. De hadde stor glede av minnealbumene fra utstillingene i Østfold, og av kommuneflaggene som Eidsbergs ordfører sendte med som en vennlig hilsen fra Theas hjembygd. Bygdekvinnene i Hærland sendte også en hilsen, og fra Marker historielag fikk de en bok om Rødenes kirke og en DVD fra utstillingen på Ørje «We are so happy about the interest in Norway», gjentok de mange ganger. Siden historien om robåten som ble til en hel slepebåtflåte nå er gjort kjent i hele Norge gjennom Nancys film, vil man gjerne stille andre spørs-

Thea var dypt religiøs og skrev ned sine tanker både i sin engelske bibel og i sin dagbok «Det største av alle imperier er å herske over seg selv», har Thea skrevet nederst på siden

Arbeidsmøte med "The Foss ladies" rundt Nancys bord. Eidsbergs ordfører, Knut Herland, hadde sendt med kommuneflagg som gave.

mål enn demsom har med båt å gjøre. Hvordan var hun egentlig, kvinnen som kom fra fattige kår i Hærland i en tid da mange tok reisen fra Norge til mulighetenes land, Amerika, Og jeg fikk svar på mine spørsmål.

Theas bibel og dagbok

Theas bibel og dagboksnotater er bevart, og jeg fikk med kopier som ved gjennomlesing viser at Thea må ha vært en stor personlighet med mange talenter. At hun skrev sanger og dikt var ukjent for meg, men allerede året etter at hun flyttet til Amerika skrev hun på nesten feilfritt engelsk. Mange av hennes alvorlige tanker er senere kommet på trykk og blir sitert når historien om båteventyret skal presenteres. På omslagssiden av Theas engelske bibel, som hun har gjort notater i helt fra 1883, kan vi lese helt nederst hva hun har skrevet med penn: "Når du har lært å leve vel, da vet du også hvordan å dø vel." "Det største av alle imperier er å herske over seg selv."

Slik var Thea

Thea hadde tre sønner, Arthur, Wedell og Henry. Av alle ting jeg brakte tilbake fra Tacoma, setter

jeg kanskje mest pris på kopien av en minnebok, skrevet av yngste sønn, Henry i 1966, Boken er en vakker beretning om en mor som var en usedvanlig rikt utrustet kvinne, varm og klok. Henry skriver at i Tacoma kom Thea inn i en kosmopolitisk atmosfære med fremmede skip og handel med Orienten. Han priser hennes samarbeidsevne, enten det gjaldt vanlige arbeidsfolk, forretningsfolk eller myndigheter. Hun hadde lederegenskaper som var en diplomat verdig og vant respekt i alle leire. Thea ble et midtpunkt i den norske kolonien i Tacoma, alltid hjelpsom og særdeles gjestfri. En kopp kaffe hørte med når gjester stakk innom båthuset til familien Foss. Og ungene var gjerne med når foreldrene møttes til samtaler, ofte på morsmålet. Kvinnene hadde med sytøy, strikkesøy og sokker som skulle stoppes. Var gjestene mange, satte Andrew opp sagkrakker med bordplater over. Og i jula vanket det ekte norsk mat med lefse, flatbrød, berlinerkranser og fattigmann Henry forteller at Thea var lykkelig på kjøkkenet foran sin store vedovn.

Besøk fra Norge

Før hun emigrerte hadde Thea vært husholderske hos en velstående familie i Oslo, og der hadde hun foruten kokkekunst også lært

administrasjon og ordenssans. Det forteller mye om Theas personlighet at ekteparet fra Oslo kom over til Tacoma på visitt 15 år etter. De hadde virkelig satt pris på Thea og forstått at hun hadde rike evner.

"Takk skal du ha!"

Av legning var Thea ikke særlig munter. Hun var alvorlig med tankene konsentrert om alt som skulle planlegges og utrettes. Etter en travel dag kunne Thea be sønnen om å gre håret hennes før sengetid. Da slappet hun av, mens unge Henry kjemmet hennes midjelange hår som han ordnet i en flette med bånd rundt. Seansen ble avsluttet med et vennlig "Takk skal du ha!"

Kirkens betydning

Kirken var en svært viktig del av de norske immigrantenes liv. Her, i det fremmede landet som hadde gitt dem nytt håp og nye muligheter, søkte de sammen til gudstjeneste i den norske kirken på søndagskveldene. Disse stundene var preget av høytid og en varm atmosfære. Kvinnene hadde pyntet seg med sine beste klær, og Henry sammenlignet sin mor med de andre kvinnene i kirkebenkene og tenkte: "Jeg har den

vakreste mor av alle!"

Theas Park

Det er så mange minner om ekteparet Foss i staten Washington. Det vakreste stedet er vel den store parken som er dedikert til Thea like i nærheten av der det første båthuset lå. Midt i parken er det reist en stor globus som symboliserer hennes livsfilosofi om at vi alle er likeverdige medlemmer av menneskeheten. (The whole world is my family)), står det risset inn i stenhellene under globen

Thea har så mange vakre tanker nedtegnet i sin dagbok: (Vi er født til samarbeid, å motarbeide hverandre er å handle mot naturen)). (Det er en universell kirke, derfor må du ikke hate din bror.

Hun hadde så mye ugjort

Thea døde i 1927 uten å ha vært tilbake i Norge en eneste gang. Hennes oldebarn trodde at det var hennes sterke pliktfølelse som holdt henne fast i Tacoma. Og hennes siste år var preget av sykdom og en uendelig tristhet over at hennes datter, Lillian, døde altfor ung. Thea døde dagen før

Thea og Andrew Foss har beskjedne graver i en stor gravlund i Tacoma. Av ukjent grunn er Theas fødselsår & litt feil. Rett år er 1858. I Andrews testamente skriver han at han vil begraves på enkel måte «Strø heller blomster for de levende!»

sin 69-årsdag og kjente nok en sorg over å ikke kunne fullføre sitt verk slik som hun gjerne ville. «There are so many things left to do».

Omvisning hos Foss Maritime CO

Slepebåtselskapet, som nå sannsynligvis er verdens største, ble solgt ut av familien i 1987 etter 98 år i familiens eie. Jeg fikk en informativ omvisning av en av direktørene, Leiv Lea, med oppdatering av selskapets nåværende status. Det er kjent for

sin globale ekspertise og sitt miljøengasjement, noe som Thea og Andrew Foss ville bifalt.

Besøk fra Tacoma neste sommer?

Andrew besøkte Norge tre ganger, men Thea aldri. Hennes oldebarn, Leslie Foss, Brynn Foss Rydell og Shannon Foss Hager Bauhofer melder i e-post at de gjerne kommer for å se sine oldeforeldres hjemkommuner neste vår/sommer. Kanskje også flere av Fossfamilien og Nancy Bourne Haley som var her for to å siden. Da må

vi ta godt imot dem. Det er vakkert både på Mosen og ved Skirfoss, og jeg garanterer at det er særdeles hyggeelige mennesker som vil hilse på! De er svært takknemlige for at deres slektning fra Eidsberg, Hans Dillevig, tok initiativ til å hedre Thea 150 år etter hennes fødsel.

Tekst og fotos:

Eva Tveter